

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om allmänt stöd

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om allmänt stöd (RP 112/2025 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Eeva Vartio, social- och hälsovårdsministeriet
- professor (emerita) Raija Huhtanen
- professor Toomas Kotkas
- professor Olli Mäenpää.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om allmänt stöd. I propositionen föreslås också ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om ordnande av arbetskraftsservice och lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner samt 30 andra lagar.

Lagarna avses träda i kraft den 1 maj 2026.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagens förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen. Enligt regeringens bedömning kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om allmänt stöd. Det allmänna stödet är ett stöd som är avsett att trygga den grundläggande försörjningen vid arbetslöshet. Allmänt stöd betalas

Utlåtande GrUU 41/2025 rd

för att främja och förbättra förutsättningarna för en arbetslös arbetssökande att söka sig eller återvända till arbetsmarknaden. Det allmänna stödet ersätter grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och det föreslås att lagstiftningen om dem upphävs. Rätten till det föreslagna allmänna stödet baserar sig på behovsprövning, vilket delvis avviker från den nuvarande regleringen. I den gällande regleringen är endast arbetsmarknadsstöd en behovsprövad grundskyddsförmån, medan förutsättningarna för beviljande av grunddagpenning för arbetslösa däremot inte inbegriper behovsprövning.

(2) I propositionen (t.ex. s. 50) sägs att den föreslagna regleringen är en del av en mer omfattande reform där olika förmåner sammanslås i större utsträckning än vad som nu föreslås. För tydlighetens skull konstaterar grundlagsutskottet att det endast har granskat de lagförslag som ingår i propositionen.

(3) Det allmänna stödet tillgodoser rätten till grundläggande försörjning vid arbetslöshet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 45/2024 rd, stycke 2). Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och grundlagsutskottets etablerade praxis är tryggheten av den grundläggande försörjningen enligt 19 § 2 mom. i grundlagen i sig oberoende av den gällande sociallagstiftningen och hör alltså inte direkt samman med vissa befintliga förmånssystem (RP 309/1993 rd, s. 74/II, GrUB 25/1994 rd, s. 11/I och t.ex. GrUU 45/2024 rd, stycke 4, GrUU 16/2023 rd, stycke 6).

(4) De föreslagna bestämmelserna motsvarar i huvudsak den gällande regleringen om grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd, som har kommit till med grundlagsutskottets medverkan. Bestämmelserna i den föreslagna lagen om allmänt stöd motsvarar bestämmelserna om självrisktid (GrUU 46/2002 rd, s. 3), karenstid (GrUU 25/1997 rd, s. 3—4, GrUU 46/2002 rd, s. 4, GrUU 44/2021 rd) och väntetider (GrUU 46/2002 rd, s. 4) i den gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som stiftats med grundlagsutskottets medverkan. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis (t.ex. GrUU 17/1995 rd, GrUU 17/1996 rd och GrUU 45/2017 rd) ansett att grundlagen inte hindrar att det ställs villkor för att få en förmån som tryggar den grundläggande försörjningen. Bestämmelserna om partiellt allmänt stöd motsvarar till denna del den nyligen ändrade gällande reglering som har kommit till med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 45/2024 rd).

(5) Den föreslagna regleringen avviker från den gällande lagstiftningen särskilt på så sätt att det allmänna stödet är helt behovsprövat. Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har det skydd som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen samband med vissa livssituationer som räknas upp och med de förutsättningar för att erhålla förmånerna som för varje enskilt fall regleras i lag. Bestämmelsen i grundlagen hindrar dock inte att också bestämmelser om behovsprövning kan tas in i systemet (RP 309/1993 rd, s. 74/II, GrUB 25/1994 rd, s. 10—11). Grundlagsutskottet har i enlighet med detta ansett det möjligt att behovspröva arbetsmarknadsstödet (GrUU 46/2002 rd, s. 5) och föreskriva att folkpensionen i sin helhet ska vara en pensionsavhängig grundskyddsförmån (GrUU 12/1995 rd, s. 2/II). Grundlagsutskottet anser att behovsprövningen i den föreslagna regleringen kan anses problemfri med avseende på 19 § 2 mom. i grundlagen.

Utlåtande GrUU 41/2025 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 22.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Wille Rydman saf
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Ville Skinnari sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Henrik Vuornos saml.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Koskentausta.